

JÄMFÖRELSERAPPORT

från

Nätverket Jämföra

Grundskola

En jämförelse av kommunens grundskola
ur ett medborgarperspektiv

**Nätverket Jämföra • Deltagande kommuner:
Bollnäs, Ljusdal, Nordanstig, Ovanåker,
Sandviken, Söderhamn och Älvdalen**

2009-04-06

Nätverket är en del av Jämförelseprojektet www.jamforelse.se.
Ett samarbete mellan SKL, RKA och Finansdepartementet

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	3
1.1	Metod och avgränsning	4
1.2	Arbetsgrupp	4
2	Sammanfattning	5
3	Lärar- elevtid	6
3.1	Utgångspunkt och beskrivning	6
3.2	Resultat	6
3.3	Kommentarer	7
4.	Nationella prov år 5 och 9	9
4.1	Utgångspunkt och beskrivning	9
4.2	Andel godkända i nationella proven år 5 och 9 år 2008	9
4.3	Kommentar	10
5	Resultat och kostnader i grundskolan	11
5.1	Utgångspunkt och beskrivning	11
5.2	Resultat	11
5.3	Effektivitetsmått	14
5.4	Kommentar	18
6.	Elevenkät	19
6.1	Utgångspunkt och beskrivning	19
6.2	Resultat	20
6.3	Kommentar	27
7.	Skolans personella resurser	28
7.1	Utgångspunkter och beskrivning	28
7.2	Resultat	28
7.3	Kommentarer	29
8	Uppföljning av informations- och tillgänglighetsmätningen	30
8.1	Utgångspunkt och beskrivning	30
8.2	Resultat	30
9.	Sammanställda resultat, personalresurser och kostnader	32
Bilaga	33
	Relationen mellan resultat på nationella prov och slutbetyg år 9	
	Elevenkätfrågor	
	Ett utvecklingsförslag	

1 Bakgrund

Nätverket Jämföra är ett av cirka tjugo nätverk som ingår i det treåriga nationella jämförelseprojektet. De kommuner som deltar i nätverket är Bollnäs, Hudiksvall, Ljusdal, Nordanstig, Ovanåker, Sandviken, Söderhamn och Älvdalen. I nätverkets två tidigare rapporter har jämförelser gjorts kring kommunernas information, tillgänglighet och kommunikation med medborgarna samt kommunernas äldreomsorg.

Tillsammans bor över 162 800 invånare i nätverkets kommuner. Nätverket Jämföra har i sin tredje rapport haft uppdraget från sin styrgrupp att jämföra kommunernas grundskoleverksamhet. I denna undersökning deltar inte Hudiksvall.

Jämförelseprojektets primära syfte är att ta fram effektiva arbetsmodeller där jämförelser i olika nätverk leder till praktiska förbättringar i verksamheterna. Inriktningen är att försöka finna sambandet mellan kostnader och kvalitet. Det är också en uttalad ambition att skapa en arbetskultur där kontinuerliga jämförelser blir ett bestående inslag i kommunernas arbete med att förbättra sina verksamheter. För att lyckas med detta bygger projektets arbetsmetod på kommunernas egen kraft och uppfinningsrikedom.

Syftet med rapporterna i Jämförelseprojektet är att ur ett brukar- och medborgarperspektiv ge underlag och tips för att förbättra kvaliteten i de deltagande kommunernas verksamheter. I samband med detta ska man kunna bedöma kvaliteten på arbetet i den egna kommunen i förhållande till insatta medel, och kunna jämföra vad som görs i andra kommuner. Goda exempel ska lyftas fram och vara en inspirationskälla för andra kommuner.

För att lyckas har ett par riktlinjer för det genomförda arbetet varit vägledande:

- Vi ska undvika att ta fram en ny sifferskog. Ett par enkla och mer eller mindre ”givna” mått ska ges uppmärksamhet.
- Vi ska ta fram kvalitetsmått utifrån i första hand ett kommunlednings- eller medborgarperspektiv. Inte professionens perspektiv.
- Fokus ska vara att hitta de goda exemplen. Dessa exempel ska lyftas fram och andra kommuner ska ges tillfälle att plocka idéer till den egna verksamheten.
- Sambandet mellan kostnader/resurser och kvalitet ska belysas. Syftet är att se om det finns ett direkt samband mellan höga kostnader och hög kvalitet.
- Förklaringar till skillnader överlämnas till respektive kommun att analysera.

Det är omöjligt att ta fram en helt ”sann” och heltäckande bild av verksamhetens kvalitet med ett par mått. Måtten ska ses som indikatorer på att det finns skillnader i kvalitet. Dessa skillnader kan sedan ges olika förklaringar.

1.1 Metod och avgränsning

Projektgruppen har i sitt arbete hämtat statistik och uppgifter från centrala dataregister, såsom Skolverket och Statistiska Centralbyrån där det visat sig möjligt. Några mått har dock fått undersökas lokalt. En enkätundersökning till eleverna i år 5 och 9 har genomförts i samarbete med SCB.

På grund av fördröjd resultatredovisning från de dataregister som vi utgått ifrån, saknas fullständiga uppgifter i grundskoleindexet, när det gäller läsåret 2007-2008. Fullständig resultatredovisning finns därför i vissa fall hittills endast för läsåret 2006-2007.

Det är ett generellt problem att de offentliga databaserna uppdateras så långsamt. Januari 2009 går det t ex inte att ta fram antal elever som rapporterats för 2008. Det samma gäller kostnaderna för 2008.

Rapporten består av följande delar:

- Elevtid
- Nationella prov år 5 och 9
- Resultat och kostnader
- Elevenkät inklusive frågor till rektor
- Skolans personella resurser
- Uppföljning av informations- och tillgänglighetsmätningen 2007

- Utvecklingsförslag till ett förbättringsindex (redovisas i bilaga)

1.2 Arbetsgrupp

Bollnäs Kommun	Ingegärd Kock, Christina Bratt
Ljusdals Kommun	Svetlana Rokkan
Nordanstigs Kommun	Katarina Sjödin
Ovanåkers Kommun	Lori Elvsén, Anna Eliasson
Sandvikens Kommun	Michael Mattsson, Ulf Gillström
Söderhamns Kommun	Eric Sunnert, Lennart Gustafsson
Älvdalens Kommun	Torbjörn Lentz

2 Sammanfattning

Nätverket Jämföra har i sin tredje rapport haft uppdraget från sin styrgrupp att jämföra kommunernas grundskola ur ett medborgarperspektiv. Nätverket har använt sig av ett flertal resultatmått såsom exempelvis elevnöjdhet, elevtid, betyg, meritvärden, nationella prov samt olika kostnadsmått. Nätverket har också tagit fram förslag på nya sätt att titta på resultaten i skolan.

Nätverkets mätning av lärar-elevtidsmätningen visar endast en liten skillnad mellan kommunerna när det gäller den genomsnittliga totala elevtiden, mellan 40% -47% av pedagogernas tid används i direkt elevtid. Nätverket har diskuterat att det framöver skulle vara intressant att hitta former för att undersöka kvaliteten i lärar- elevtiden.

Vid en jämförelse mellan andelen elever som blivit godkända på de nationella proven i år 9 jämfört med hur stor andel som fått minst godkänt (G) i slutbetyg i år 9 kan vi se att det är betydligt fler som blir godkända i sitt slutbetyg än de som klarat nationella proven. En fråga som väckts här är hur dessa elever klarar sig i gymnasiet?

Nätverket har studerat statistik över faktiska resultat, förväntade resultat samt kostnader för grundskolan. När det gäller de sammanvägda resultaten för uppnått målen i årskurs 9, behöriga till gymnasieskolan och det genomsnittliga meritvärdet är det Bollnäs som har bäst resultat. Ser man till den sammanvägda effektiviteten, där resultatmått ställts mot kostnaden per elev (år 2007), är det Ovanåker som har bäst resultat, plats 9 i landet.

En enkätundersökning har genomförts till eleverna i år 5 och 9. Några frågor kring nöjdhet med sin skola som helhet, lärarna och vad man får lära sig har ställts. Fokus har dock legat på om eleverna upplevt trakasserier och kränkningar. Samtidigt har frågor ställts till rektorerna om deras bild av trakasserier. 21 % av eleverna i år 5 och år 9 svarade att de känt sig utfrusna/trakasserade/kränkta i skolan vid något tillfälle under de senaste tolv månaderna. Enligt rektorerna är det en mycket liten andel, 2-4 %, som utsatts för trakasserier/utfrysning/mobbning mm på deras skola. Cirka fyra av tio elever som uppgett att de utsatts för någon form av kränkning under de senaste tolv månaderna har berättat om kränkningen för någon vuxen på skolan.

För det övergripande helhetsbetyget på skolan, Nöjd elevindex, NEI, finns det en variation mellan kommunerna från 50 till 62. Betygsindexen för faktorerna Lärarna m.m. samt för Vad och hur du får lära dig ligger på en klart högre nivå. För de sex kommunerna varierar Lärarna m.m. från 64 till 72 och för Vad och hur du får lära dig ligger indexet mellan 61 och 69.

Många intressanta idéer har väckts under arbetets gång, blanda annat presenteras ett utvecklingsförslag till ett förbättringsindex, och rapporten är full av frågor som kan leda vidare till fortsatta jämförelser.

3 Lärar- elevtid

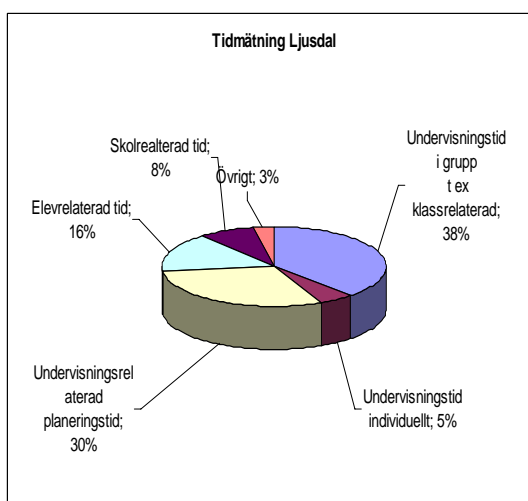
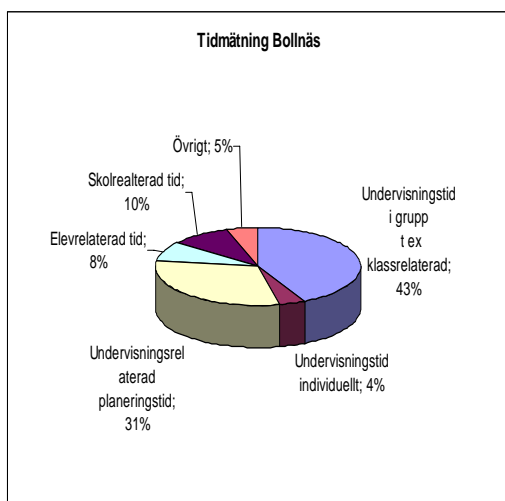
3.1 Utgångspunkt och beskrivning

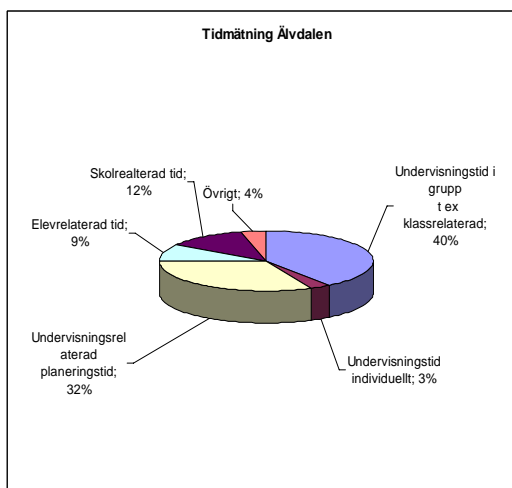
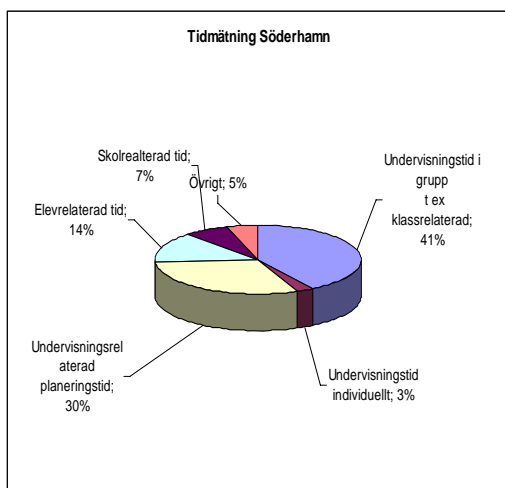
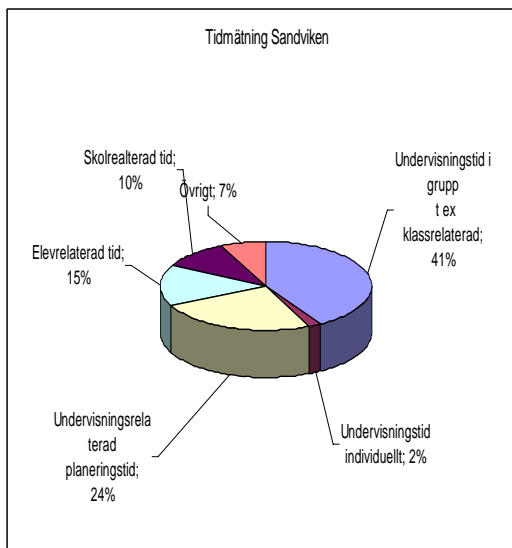
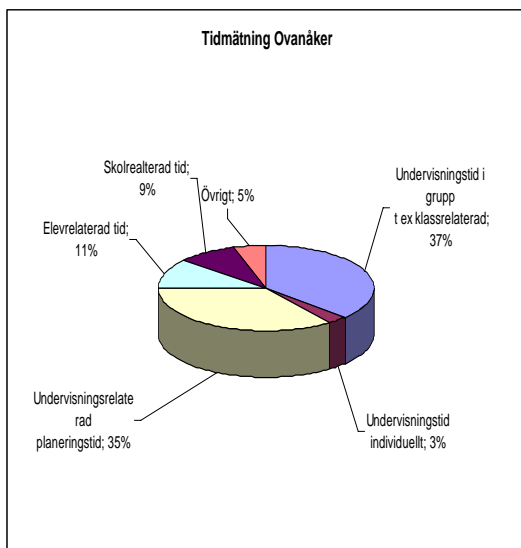
Effektiva arbetsätt för att få fram jämförelser av kostnader och kvalitativa resultat söks i nätverket. Detta innebär bl.a. att nya mått på kvalitativa resultat prövas, här i form av en mätning av pedagogtid.

För att undersöka fördelningen av pedagogernas arbetstid uppmanades lärarna/mentorena i samtliga 5:or och 9:or att utföra en egenstudie. I t.ex. Sandviken sändes uppmaningen ut till ca 80 pedagoger. Undersökningen gjordes under två veckor, framförallt under veckorna 46 och 47 år 2008. Det fanns sex svarsalternativ vilka framgår av cirkeldiagrammen. Det är främst två av alternativen som nätverket fokuserat på: *Undervisningstid i grupp t.ex. klassrelaterad* och *Undervisningstid individuellt*. Summan av dessa kallas i rapporten för **Total Elevtid***. Nordanstig kommun har valt att inte medverka i denna del av undersökningen.

3.2 Resultat

Kommun/Procent	Bollnäs	Ljusdal	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen
Total elevtid*	47 %	43 %	40 %	43 %	44 %	44 %
Lägsta värde	30	33	28	25	33	23
Högsta värde	80	67	58	57	59	64
Svarsfrekvens	60	37	69	40	92	91

3.3 Kommentarer

Resultatet av undersökningen visar på en relativt liten skillnad mellan de olika kommunerna när det gäller den genomsnittliga totala elevtiden. Däremot är skillnaden mellan det lägsta och högsta värdet dvs. skillnaderna mellan olika pedagoger i samma kommun, på många ställen stora. I t.ex. Bollnäs är det 50 procentenheter som skilljer mellan de pedagoger som har högst respektive lägst elevtid.

Svarsfrekvensen var högst varierande i kommunerna. I Ljusdal och Sandviken understeg svarsfrekvensen betydligt det förväntade värdet medan den var mycket god i Söderhamn och Älvdalen. Trots varierad svarsfrekvens ligger resultaten nära varandra.

Nätverket ställer följande frågor; vad är förväntat värde och vad kan orsakerna tänkas vara till det visade resultatet?

I jämförande studier har ungefär samma resultat, som här, visats. Även med ett tidsperspektiv bakåt tycks fördelningen mellan pedagogernas elevtid och övrig tid ligga på ungefär denna nivå trots att det saknas riktlinjer eller liknande. Finns det en tradition i professionen som påverkar denna fördelning?

Under de senaste åren har röster höjts mot att flera stöd-kringresurser inom skolan har minskat eller helt försvunnit. Detta har inneburit att pedagogisk personal måste utföra ett antal arbetsuppgifter (t.ex. att flytta möbler, sätta upp bokhyllor och byta glödlampor) vilka tidigare utförts av andra yrkesgrupper. Frågan vi nu ställer – finns det samband mellan elevtid och dessa påstådda nerskärningar?

Undersökningen ger upphov till några frågor.

För nästan 15 år sedan förhandlades den reglerade undervisningstiden bort och man skulle ute på skolorna finna nya vägar och sätt att använda arbetstiden för att erhålla den måluppfyllelse som ligger i uppdraget, bl. a att alla elever ska gå ut grundskolan med minst betyget Godkänt i alla ämnen.

- Hur kan det komma sig att tidsanvändningen för lärar-elevtid ser bara lite annorlunda ut idag än innan den reglerade undervisningstiden förhandlades bort?
- Hur kan det komma sig att tidsanvändningen ser så lika ut i deltagande kommuner samtidigt som ingen kommun når upp till uppdragets målnivå?
- Vad har ledningen gjort i resp. kommun för att få den tidsanvändning vi ser idag och är man nöjd med resultatet?
- Hur vet vi att tidsanvändningen är optimal utifrån uppdraget att alla elever skall nå minst godkänt betyg i alla ämnen? Om vi inte vet det, hur tar vi reda på det?
- Om det visar sig att tidsanvändningen inte är optimal utifrån elevernas måluppfyllelse hur åtgärdar vi då detta?
- Den lärar-elevtid som står till elevernas förfogande är inte bara beroende av hur lärare använder sin arbetstid utan också vilken lärartäthet kommunen har. Lärartätheten 2007 var t ex i Sandviken 9,5 lärare per 100 elever och Söderhamn 7,7. Hur har diskussionerna gått och bedömningarna gjorts i kommunerna när resultatet blir de stora skillnader vi ser mellan kommunernas lärartäthet? Har barn i olika kommuner likvärdiga förutsättningar?

Det skulle framöver vara intressant att hitta former för att undersöka kvaliteten i lärar-elevtiden.

4. Nationella prov år 5 och 9

4.1 Utgångspunkt och beskrivning

Nationella prov finns både i grundskola och i gymnasial utbildning i engelska, matematik samt svenska och svenska som andraspråk. Ämnesproven i årskurs 5 är inte obligatoriska men det är dock vanligt att det lokalt fattats beslut om att proven ska genomföras i kommunen eller på den enskilda skolan. Ämnesproven ska användas inför betygssättningen och sker i slutet av årskurs 9 för att bedöma elevernas kunskapsutveckling och som stöd inför betygssättningen. Varje prov sker på samma dag i hela landet och har en bestämd provtid.

Proven i **engelska** omfattar; läs- och hörförståelse, muntlig framställning samt en skriftlig del. I läsförståelisedelen förekommer texter med flervalsfrågor eller frågor med öppna svar där eleverna själva skriver svaret med ett eller flera ord. Hörförståelsen kan vara i form av intervjuer med öppna svar eller flervalsalternativ. Hjälpmedel såsom ordböcker får inte användas.

Proven i **matematik** består av fyra delar; muntligt i grupp, ett delprov där endast svar krävs och genomförs utan miniräknare, ett delprov med en större uppgift som kräver utförlig redovisning samt ett delprov med uppgifter som ska redovisas utförligt.

Proven i **svenska** har alltid ett tema med ett texthäfte med skönlitterära texter och sak-texter. Här ingår tre delar; muntlig förmåga där eleverna får lyssna på en text och sedan diskutera, läsförståelse utifrån texthäftet och skrivförmåga där eleven ska skriva en uppsats.

De nationella proven ska användas som stöd vid betygssättning men läraren ska ta in all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kursplanen och göra en helhetsbedömning. I vissa fall stämmer resultaten från det nationella provet inte med den bedömning läraren gjort i övrigt, vilket läraren då ska kunna beskriva varför skillnader finns. Alla mål i läroplanen kommer ju heller inte med i de nationella proven vilket innebär att det kan finnas skillnader mellan helhetsbedömningen och resultaten från de nationella proven. Yttre faktorer såsom stress eller andra störande faktorer kan påverka resultatet för enskilda elever. Bedömningarna mellan provresultaten och helhetsbedömningen i betyget stämmer dock ofta överens enligt lärarenkäter som Skolverket gjort.

4.2 Andel godkända i nationella proven år 5 och 9 år 2008

Nationella prov år 5, andel godkända %

	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvda-len
Svenska	85	84	88	94	86	71	66
Engelska	87	87	89	90	82	80	66
Matematik	74	82	93	91	81	77	82

Nationella prov år 9, andel godkända %

	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen
Svenska	96	100	95	90	91	98	89
Engelska	96	95	96	93	70	97	84
Matematik	70	87	65	74	74	82	87

4.2.1 Relationen mellan resultat på nationella prov och slutbetyg år 9

Hur ser relationen mellan provbetyg och slutbetyg ut i skolorna? Hur likvärdig är betygssättningen? Nätverket har hämtat uppgifter från Skolverket där statistiken publiceras som andel elever som har lika, högre respektive lägre slutbetyg jämfört med provbetyg per skola, kommun och nationellt.

	Betyget 4 %-enheter eller mer under riksgenomsnittet
	Betyget 4 %-enheter eller mer över riksgenomsnittet

Andel elever med högre slutbetyg än provbetyget 2008 (Källa :Skolverket)

År 9	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen	Riket
	08	08	08	08	08	08	08	08
Svenska	23 %	19 %	25 %	7 %	14 %	12 %	16 %	15 %
Engelska	5 %	11 %	17 %	1 %	10 %	9 %	12 %	9 %
Matematik	33 %	23 %	46 %	22 %	34 %	20 %	23 %	24 %

Ovanåker är den kommun som ligger mest under rikssnittet, dvs i Ovanåker står betygen mest i samklang med resultaten på nationella proven. Nordanstig ligger mest över rikssnittet, dvs betygen ligger betydligt högre än vad resultaten på nationella proven anger. I bilaga 1 redovisas resultaten även för 2007.

4.3 Kommentar

Jämförelsen har väckt många frågor i nätverket. Hur jämförbara är betygen när elever från olika kommuner söker till en gemensam gymnasieskola och konkurrerar om platser? Hur kommer vi till en betydligt mer likvärdig betygsättning – i kommunerna och mellan kommunerna?

Hur trovärdiga blir våra jämförelser när vi jämför meritvärden, behörighet till gymnasieskolans nationella program och andel elever med betyg i alla ämnen som alla bygger på betyg och vi ser de skillnader som finns mellan kommunerna?

Skulle vi som resultatmått använda resultaten på nationella prov?

5 Resultat och kostnader i grundskolan

5.1 Utgångspunkt och beskrivning

Grundskolan är ett av få kommunala områden där det finns resultatmått på nationell nivå. Måtten visar främst hur väl kommunens skolor klarar sitt uppdrag i förhållande till de nationella målen. Redovisningen innefattar dels faktiska resultat, dels modellberäknade. De senare är framtagna av Skolverket och går under beteckningen SALSA (Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala SAMbandsanalyser). SALSA är en statistisk modell för jämförelse av de betyg kommuner och skolor ger sina elever i åk 9. Enligt Skolverkets studie samverkar ett antal bakgrundsfaktorer med en skolas medelbetyg. Dessa bakgrundsfaktorer är föräldrars utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund, andel elever födda i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands samt kön. När bakgrundsfaktorerna ”räknas bort”, eller ”likställs” får man fram ett **förväntat resultat** eller modellvärde som förbättrar möjligheterna till jämförelser.

5.2 Resultat

Detta mått visar andelen (i procent) av avgångseleverna som uppnått målen och har betyget godkänt eller högre, i samtliga ämnen. Den enskilde eleven ska ha nått målen i alla ämnen han/hon läst för att räknas till dem som nått alla målen. Vi har tagit fram dels det faktiska resultatet, som presenteras i den översta tabellraden, dels det förväntade värde som presenteras i den understa tabellraden. Kommunernas faktiska resultat kan i tabellen både jämföras med ett genomsnittsvärde för riket. Vi har för 2007 och 2008 tagit fram det faktiska och det förväntade värdet (modellberäknade värdet) av detta mått.

En rankning finns framtagen och färger har använts för att öka överskådligheten. Dessa bygger på nedanstående färgnyckel.

	= De 25 % av landets kommuner med högst värde
	= De 50 % av landets kommuner som ligger i mittfältet
	= De 25 % av landets kommuner med lägst värde

5.2.1 Andel elever i procent som uppnått målen i alla ämnen i årskurs 9 år 2007 samt det förväntade värdet (Källa: Skolverket)

	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen	Rikssnitt
Andel elever som uppnått målen i alla ämnen i år 9 2007	82,2	71,4	73	75,3	71,8	71,4	76,4	76
Placering i landet	64	223	204	157	217	223	142	

SALSA	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen
Förväntat resultat när olika bakgrundsfaktorer likställs	77	79	76	77	76	78	76

Tolkningsexempel: I Bollnäs hade 82 procent av elevgruppen, som lämnade grundskolan våren 2007, uppnått målen i alla ämnen. Med detta resultat visar den grönfärgade rutan att Bollnäs ligger i den övre delen bland landets kommuner. Enligt det förväntade värdet, skulle 77 procent av elevgruppen uppnått målen i samtliga ämnen.

5.2.2 Andel elever i procent som uppnått målen i alla ämnen i årskurs 9 år 2008 samt det förväntade värdet

(Källa: Skolverket www.salsa.artisan.se)

	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen	Rikssnitt
Andel elever som uppnått målen i alla ämnen i år 9 2008	83	80	81	74	74	81	82	77
Placering i landet	60	88	78	185	185	78	67	

Avseende placeringen i landet har nätverket själv gjort rangordningen för 2008

SALSA	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen
Förväntat resultat när olika bakgrundsfaktorer likställs	80	77	77	78	78	76	78

5.2.3 Resultat – genomsnittligt meritvärde i årskurs 9

Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg. Maximalt kan eleven få 320 poäng i meritvärde. Kommunens faktiska genomsnittliga meritvärde är en summering av varje avgångselevs meritvärde dividerat med antal avgångselever i kommunen. Uppgifterna avser elever i kommunala och fristående skolor i kommunen oberoende av var de är folkbokförda. Viktigt att påpeka är, att ett förhöjt meritvärde inte per automatik innebär att andelen elever som uppnår betyget godkänt ökar. Meritvärdet är en viktig resultatindikator på en utvecklingstrend i kommunen.

Vi har för 2007 och 2008 tagit fram det faktiska och det förväntade värdet (modellberäknade värdet) av detta mått.

Genomsnittligt meritvärde i årskurs 9 år 2007 samt det förväntade värdet (Källa: Skolverket)

2007	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen	Rikssnitt
Meritvärde Max 320 p= MVG i alla ämnen	200	203	202	201	195	193	194	207
Placering i landet	184	139	159	170	256	262	260	

SALSA	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen
Förväntat resultat när olika bakgrundsfaktorer likställs	204	205	199	200	202	202	199

Tolkningsexempel: Bollnäs hade 2007 ett samlat meritvärde på 199,6. Avvikelsen var 4 betygspoäng lägre gentemot rikssnittet. Enligt det modellberäknade värdet skulle meritvärdet ha legat på 204. Med detta resultat visar den gulfärgade rutan att Bollnäs 2007 fanns bland de kommuner som ligger i mittfältet bland landets kommuner när det gäller det genomsnittliga meritvärdet i år 9.

Genomsnittligt meritvärde i årskurs 9 år 2008 samt det förväntade värdet.

(Källa: Skolverket www.salsa.artisan.se)

2008	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen	Rikssnitt
Meritvärde Max 320 p= MVG i alla ämnen	199	210	200	197	207	202	211	209
Placering i landet	209	80	195	230	121	178	69	

SALSA	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen
Förväntat resultat när olika bakgrundsfaktorer likställs	208	203	199	202	208	202	204

5.2.4 Behörighet till gymnasiet

Grundskolans uppdrag är att ge elever behörighet till fortsatta studier på gymnasiet. För att en elev ska vara behörig till det nationella programmet krävs minst betyget Godkänt i ämnena svenska/svenska som andra språk, engelska och matematik. Andelen beräknas av dem som fått eller skulle ha fått betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet (elever som lämnat årskurs 9 utan slutbetyg ingår således). Uppgifterna avser elever i kommunala och fristående skolor i kommunen oberoende av var de är folkbokförda. Elever som inte har behörighet till gymnasiets nationella program får fortsätta sina studier inom gymnasieskolans individuella program. Till skillnad från de tidigare presenterade resultatmått, tar inte Skolverket fram något modellberäknat värde när det gäller behörighet till gymnasiet.

Andel elever i procent i årskurs 9 behöriga till gymnasieskolans nationella program år 2007. (Källa: Skolverket)

	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen	Rikssnitt
Andel elever behöriga till gymnasiet %	92,5	84,4	83,6	80,9	86,5	83,3	93,4	89
Placering i landet	67	255	259	281	220	262	53	

Tolkningsexempel: 2007 hade 92,5 procent av Bollnäs elever behörighet till gymnasiets nationella program. Med detta resultat visar den grönfärgade rutan att Bollnäs 2007 fanns i den övre kvartilen av landets kommuner när det gäller behörighet till gymnasiet.

Andel elever i procent i årskurs 9 behöriga till gymnasieskolans nationella program år 2008. (Källa: Skolverket)

	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen	Rikssnitt
Andel elever behöriga till gymnasiet %	93,6	88,8	84,4	89,1	87,1	88,9	87,9	89
Placering i landet	51	157	247	150	203	153	182	

5.3 Effektivitetsmått

Denna grupp av mått visar främst hur effektivt vi använder våra resurser i skolarbetet, dvs. resultat i förhållande till kostnader. Ger mer resurser ett bättre resultat? Internationella studier visar att det inte finns något direkt statistiskt samband mellan resurser och resultat. Det finns även fall där en ökning av resurserna har gett ett säm-

re resultat. Relationen är därför komplex och ett bra resultat kan ibland härledas till andra orsaker som exempelvis arbetssätt, metoder, engagemang, målinriktning m.m. Mest intressanta blir därför kommuner som får ett gott resultat med mindre resurser än andra.

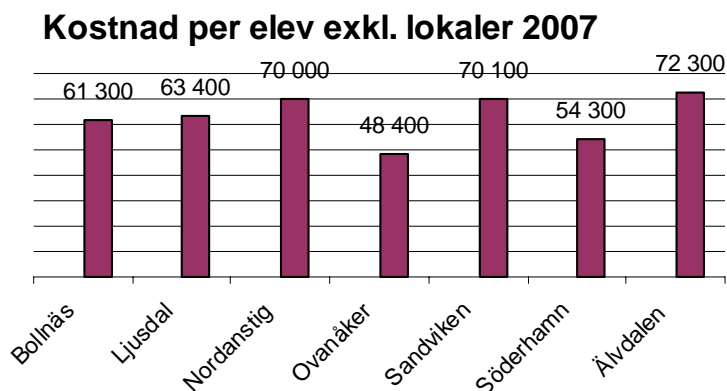

Diagram 1: Kostnad per elev, exklusive lokaler i kr 2007 (Källa: Skolverket)

Diagrammet visar att Ovanåker har den lägsta kostnaden av kommunerna. Älvdalen har den högsta kostnaden per elev. Skillnaden mellan den högsta kostnaden och den lägsta är ca 23 900 kronor per elev.

I de följande effektivitetsmått utgår vi från de redovisade kostnaderna i diagram 1 och ställer dessa i relation till de resultatmått vi redovisat tidigare, dvs. betyg och andel som uppnått målen. Som effektivitetsmått använder vi:

- Kostnad per betygspoäng (meritvärdet), kpb, kostnaden per grundskoleelev delat med niornas **faktiska** medelbetyg (meritvärdet).
- Kostnad per grundskoleelev i förhållande till **faktisk** andel elever som uppnått målen.
- Totalkostnad för grundskola utifrån förväntad kostnad

Det sistnämnda måttet beskriver en förväntad totalkostnad för grundskolan och är en konstruktion bland annat utifrån de faktorer som ligger till grund för det kommunala utjämningsystemet för att få fram ett riksgenomsnitt för skolans kostnader.

5.3.1 Kostnad och uppnådda mål

Här har vi delat kostnaden per elev exklusive lokalkostnader och inventarier med den faktiska andelen elever som uppnått målen i alla ämnen. Den undre, färgade raden visar kommunens placering bland landets 290 kommuner.

Kostnad per grundskoleelev (exkl. lokalkostnader) delat med faktisk andel elever som uppnått målen i alla ämnen. Avser 2007. (Källa: Skolverket)

	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen
Kostnad/elev delat med andelen elever som uppnått målen	74 600	88 800	95 900	64 300	97 600	76 100	94 600
Placering i landet	66	224	267	6	272	82	260

Förväntat värde där SALSA värdet för målen (det modellberäknade värdet där hänsyn tas till socioekonomiska faktorer) ställs i relation till kostnaden per grundskoleelev, exkl. lokalkostnader Källa: Skolverket och SKL

Salsavärdet har getts en poäng, den poängen har sedan multiplicerat med kostnaden/elev vilket ger ett värde som här kallas relationsvärde. Ett gott förväntat värde (SALSA) och en låg kostnad gör att man får ett bra resultat

	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen
Relationsvärde	1532	2346	2310	1500	2453	1955	2097
Placering i landet	53	264	257	48	273	178	215

Tolkningsexempel: 2007 kostade en grundskoleelev 61 300 kr i Bollnäs och 82,2 % av eleverna uppnådde målen i alla ämnen. Dividerar vi 61 300 med 82,2 % får vi en kostnad per elev som uppnått målen i alla ämnen, vilket blir 74 600. Med detta resultat visar den färgade rutan att Bollnäs (placering 66) finns bland de 25 procent av landets kommuner som har lägst kostnad per elev som uppnått målen i alla ämnen.

Ställer vi även kostnaden mot den förväntade andelen elever som uppnått målen visar bilden i stort sett samma resultat. Relationsvärdet blir 1532 och placeringen i landet 53.

Ovanåker har en bland Sveriges lägsta kostnader per elev i relation till andelen elever som uppnått alla mål.

5.3.2 Kostnad i relation till meritvärdet

Här har vi ställt samma kostnad i relation till det faktiska och det förväntade meritvärdet. Den undre, färgade raden visar kommunens placering bland landets 290 kommuner. Resultaten presenteras utifrån 2007 års siffror.

Kostnaden per grundskoleelev delat med niornas faktiska meritvärde. Avser 2007. (Källa: Skolverket)

	Bollnäs	Ljusdal	Nordan stig	Ovan åker	Sand viken	Söder hamn	Älv dalen
Kostnad per elev/ merit-poäng	307 kr	312 kr	357 kr	241 kr	360 kr	282 kr	372 kr
Placering i landet	162	182	261	3	271	68	280

Förväntat värde där SALSAs värdet för meritvärdet (det modellberäknade värdet där hänsyn tas till socioekonomiska faktorer) ställs i relation till kostnaden per grundskoleelev, exkl. lokalkostnader Källa: Skolverket

Salsavärdet har getts en poäng, den poängen har sedan multiplicerat med kostnaden/elev vilket ger ett värde som här kallas relationsvärde. Ett gott förväntat värde (SALSA) och en låg kostnad gör att man får ett bra resultat

	Bollnäs	Ljusdal	Nordan stig	Ovan åker	Sand viken	Söder hamn	Älv dalen
Relationsvärde	2084	1965	1960	1404	2594	2172	2458
Placering i landet	192	168	165	53	271	206	254

Tolkningsexempel: Bollnäs kostnader per betygspoäng, 307 kr (elevkostnad 61 300 delat med genomsnittligt faktiskt meritvärde 200) placerar Bollnäs i mitten av landets kommuner, plats 162. I det förväntade meritvärdet får Bollnäs relationsvärdet 2084 och placering 192 i landet. (ingen reell kostnad utan ett fiktivt värde som ger kommunerna möjlighet till ökad jämförbarhet)

5.3.3 Totalkostnad utifrån förväntad kostnad

I detta mått har vi till skillnad från ovan utgått från *totalkostnaden* för skolan. Uppgifterna kring detta sammanställs varje år i SKL:s publikation i ”Vad kostar verksamheten i din kommun?” (VKV). Därefter används de faktorer som ligger till grund för det kommunala utjämningsystemet för att få fram ett riksgenomsnitt för skolans kostnader. Detta snitt blir 0 och kommunerna fördelar sig utifrån detta i antingen en högre (+) eller lägre (-) kostnad. En positiv avvikelse innebär alltså att kommunen har en kostnadsnivå som är högre än vad strukturen motiverar, en negativ avvikelse visar det omvända. Måttet anger procentuell skillnad mellan redovisad kostnad och standardkostnad, beräknad utifrån utjämningsystemet.

Procentuell skillnad mellan redovisad kostnad och standardkostnad 2007 (Källa: VKV, tabell 11)

	Bollnäs	Ljusdal	Nordan stig	Ovan åker	Sand viken	Söder hamn	Älv dalen
	2,4	-5,4	3,1	-22,9	6,0	-14,3	-5,5
Placering i landet	211	102	223	1	254	11	100

Tolkningsexempel: Bollnäs redovisade kostnad avviker 2,4 procent från rikssnittet (0) och placerar Bollnäs på kommunplats 211.

5.3.4 Skolindex, 2007

Om man sammanväger rankningen, dvs. placeringen i landet, (Källa:SKL) av de tre resultatmått(5.2.1-5.2.3) och de fem effektivitetsmått(7.3.1-7.3.3)ovan till samlade värden får vi en övergripande bild enligt tabellen nedan. Färgerna baseras på den tidigare indelningen som är gjord utifrån landets 290 kommuner.

I indexet summeras de faktiska placeringarna i respektive mått i förhållande till övriga kommuner i landet och delas därefter med antalet mått. En nya rangordning framstår och ges en plats i förhållande till övriga landets kommuner.

	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen
Medelplacering av resultatmått 07	105	206	207	203	231	249	152
Plats i landet 2007	101	216	219	215	246	264	154
Plats i landet 2006	155	234	195	192	192	123	97

	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen
Medelplacering av effektivitetsmått 2007	137	188	235	22	268	109	242
Plats i landet 2007	133	206	216	9	284	92	269
Plats i landet 2006	205	170	233	18	283	29	199

När det gäller de sammanvägda resultaten är det Bollnäs som har bäst resultat 2007. Därefter kommer Älvdalen. Ser man till den sammanvägda effektiviteten är det Ovanåker som utmärker sig i nätverket (plats 9 i landet). Därefter kommer Söderhamn.

5.4 Kommentarer

De ovan angivna resultatmått ger indikationer på hur väl kommunens skolor klarar sitt uppdrag i förhållande till de nationella målen. Dessa kan utgöra ett av flera underlag för en djupare analys av verksamhetens resultat. Vad beror variationen över tid på? Varför skiljer sig resultaten åt kommuner emellan? Vilka framgångsfaktorer kan skönjas? Står utbildningsfrågorna olika högt på dagordningen i kommunerna? I så fall varför? Vilka eventuella negativa faktorer kan identifieras?

En fråga som uppkommer är hur resultaten skulle påverkas om man satsade en viss mängd resurser i en kommun med god effektivitet jämfört med om man satsade lika mycket resurser i en kommun med dålig effektivitet?

Resultatet av dessa analyser kan sedan ligga till grund för ett mer systematiskt utvecklingsarbete.

Hur kommer det sig att resultaten ser ut som de gör? Faktorer som i forskningslitteraturen anses viktiga är exempelvis styrning och ledning, lärarnas kompetens och arbetet med elever i svårigheter.

6. Elevenkät

6.1 Utgångspunkt och beskrivning

En enkät framtagen inom jämförelseprojektet av nätverket ”Storstad” i samarbete med SCB har använts för att ta reda på elevernas uppfattning om sin skola och med speciellt fokus på trakasserier och mobbning. Nätverket Jämföra har valt att ställa frågorna i både årskurs 5 och år 9 samt utifrån grundmaterialet även lagt till några frågor kring bemötande samt en viktningsfråga för att se vilken av frågorna som eleverna tycker är speciellt viktig. Frågor har också ställts till rektor av projektledarna för att få skolans uppfattning om hur vanligt det är med mobbning/trakasserier. Ovanåker deltar inte i denna jämförelse.

Bakgrunden till inriktningen på enkäten är att ”Lagen om kränkande särbehandling” kom 1 april 2006. Alla skolor skall, sedan lagen beslutades, ha en handlingsplan för dokumentation och åtgärder för att kunna följa lagen och dess intentioner. Skolan ska förebygga att barn och unga utsätts för kränkningar och trakasserier inom sin verksamhet. Skolverket granskar hur skolorna lever upp till sina skyldigheter. Nätverket anser att det finns ett nationellt intresse av att följa utvecklingen av arbetet mot mobbning på ett systematiskt sätt, samt kunna jämföra detta mellan olika kommuner.

När enkäten arbetades fram utgick nätverket Storstad från den definition av mobbning som barnombudsman ¹Dan Olweus använder. Genom att fråga både elever och skolledning kan kommunledningarna få ett tydligare utfall på skillnaden mellan respektive parts sätt att tolka situationer.

Samtliga frågor redovisas i bilaga 2.

6.2 Resultat

Nedan presenteras enkätsvaren på kommunnivå. Varje kommun har tillgång till respektive kommuns skolors svar.

Den genomsnittliga svarsfrekvensen i undersökningen är 82% med Nordanstig i topp med 89% svarande. Av totalt 2809 elever är det 2305 som svarat. I några fall är det hela skolor som ej deltagit eller skickat in sina svar efter sista inlämningsdatum.

För att hindra möjligheten till bakvägsidentifikation gäller för frågorna om trakasserier och kränkningar att det ska finnas minst 50 svarande per redovisningsgrupp.

Betygsindexen för frågeområdena kan variera från 0 till 100. Ju högre värde desto nöjdare är eleverna.

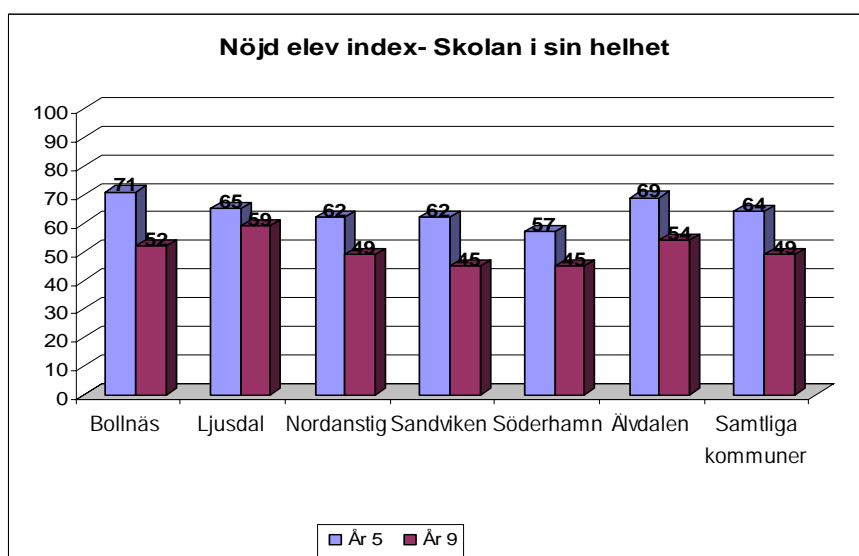
¹ Definition. Mobbning är när en eller flera personer utsätter någon för negativa handlingar upprepade gånger och under en viss tid. En negativ handling är det när någon tillfogar en annan person skada eller obehag. Sådana handlingar kan utföras verbalt, vid fysisk kontakt, genom att skada någons personliga egendom eller indirekt genom utfrysning och isolering. Ytterst är det den som utsätts för mobbning som värderar om handlingen är negativ eller inte.

6.2.1 Övergripande resultat från enkäten

För det övergripande helhetsbetyget på skolan, Nöjd elevindex, NEI, finns det en variation mellan kommunerna från 50 till 62 och mellan skolorna varierar NEI från 35 till 88. Betygsindexen för faktorerna Lärarna m.m. samt för Vad och hur du får lära dig ligger på en klart högre nivå. För de sex kommunerna varierar Lärarna m.m. från 64 till 72 och för Vad och hur du får lära dig ligger indexet mellan 61 och 69. Variationen mellan skolorna är avsevärt större än så.

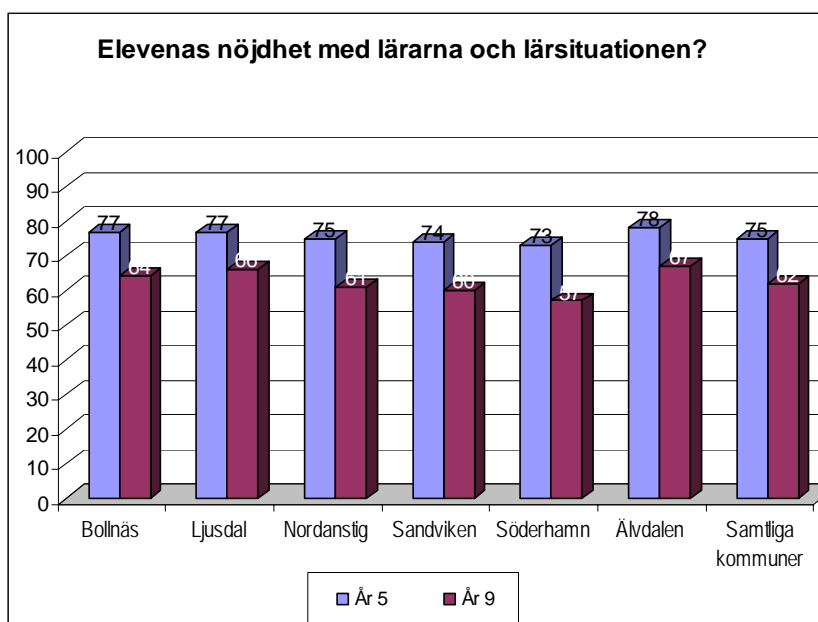
Eleverna i årskurs 5 är i samtliga sex kommuner klart nöjdare med skolan än eleverna i årskurs 9. I den undersökning som genomfördes hösten 2008 med en begränsning till elever i årskurs 9 i ett urval (ej slumpmässigt) grundskolor i landets tre största städer, Nätverket Storstad, blev resultaten för dessa tre betygsindex nästan identiska med de för årskurs 9 i denna undersökning. I storstadsundersökningen erhöles värdena 49, 61 och 59 för dessa tre betygsindex.

För undersökningens sex kommuner i genomsnitt ger flickorna något högre betyg åt skolan än vad pojkarna gör. Men det finns undantag, i Nordanstig och Älvdalen är faktiskt pojkarna något nöjdare med skolan i dessa avseenden än vad flickorna är. I genomsnitt för de sex kommunerna ligger NEI bland flickorna på 58 att jämföra med 54 för pojkarna. För de övriga två faktorerna är skillnaderna endast en till två indexenheter mellan könen.

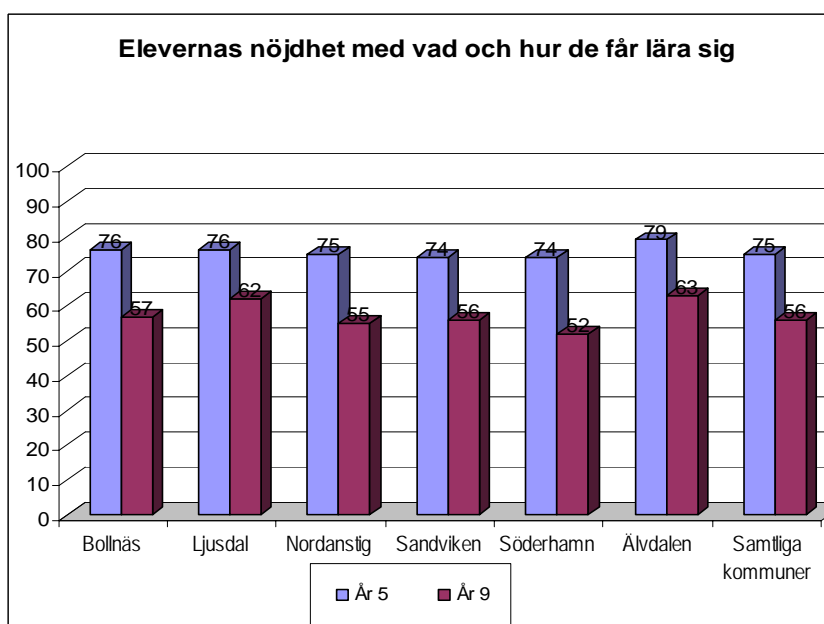

Av svaren kan man se att i samtliga kommuner, förutom i Nordanstig och Älvdalen, är flickorna något mer nöjda med skolan i sin helhet än pojkarna

Betygsindexet för *Skolan i sin helhet* (NEI) ligger i denna undersökning i sin helhet på 56. Med en variation mellan kommunerna från 50 till 62. På den första delfrågan om *hur nöjd man är med skolan i sin helhet* ger var femte elev ett underkänt betyg på sin skola.

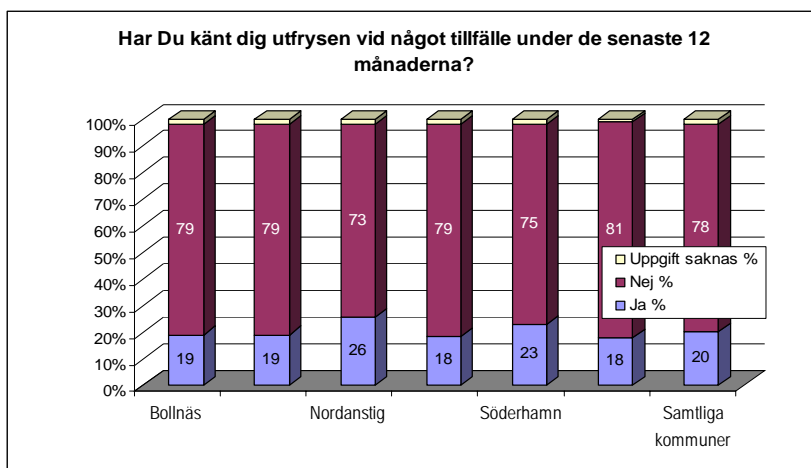
Frågeområdet *Lärarna m.m.* fick ett betygsindex på 68, således klart högre än NEI. På de flesta indikatorerna tillhörande detta frågeområde är gott och väl var tionde elev klart missnöjd. Särskilt kritiska är eleverna till *arbetsron i skolan*. Var tredje elev har satt ett klart kritiskt lågt betyg för *arbetsron*. Flickor och pojkar är ungefär lika nöjda med lärarna, men även här pojkarna i Nordanstig och Älvdalen lite mer nöjda.

Inom frågeområdet *Vad och hur du får lära dig* har eleverna gett gott betyg åt sin *egen förmåga att klara skolarbetet* samt åt *vad du får lära dig*. Däremot är eleverna kritiska till *hur skolan väcker nyfikenhet och lust att lära*. På den senare frågan är det cirka tre av tio elever som är mycket missnöjda och nästan lika många är kritiska vad gäller *hur omväxlande och intressant skolarbetet är*. Flickorna är i fleratlet kommunerna mer nöjda med vad de får lära sig än pojkarna, men även här skiljer sig Nordanstig och Älvdalen från de andra. Här är pojkarna mer nöjda.

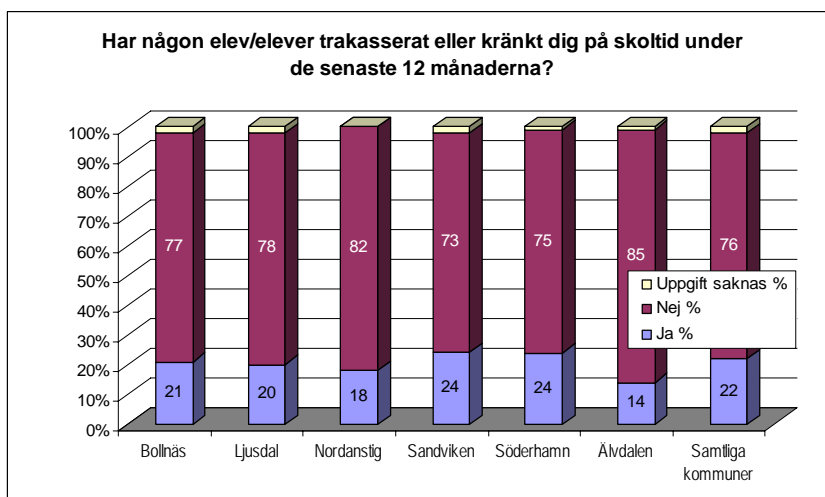
6.2.2 Resultat av frågorna kring trakasserier och kränkningar

Nedanstående frågor handlar om man som elev känt sig utfrusen eller blivit trakasserad eller kränkt i skolan eller på fritiden.

Det är något vanligare bland flickorna att man känt sig utfrusen i skolan de senaste 12 månaderna. Och det tycks vara något vanligare att elever i årskurs 5 känner sig utfrusna i skolan. Skillnaden mellan årskurserna är dock begränsad till 4 procentenheter. Två av kommunerna Nordanstig och Söderhamn har något högre andelar elever som känt sig utfrusna i skolan.

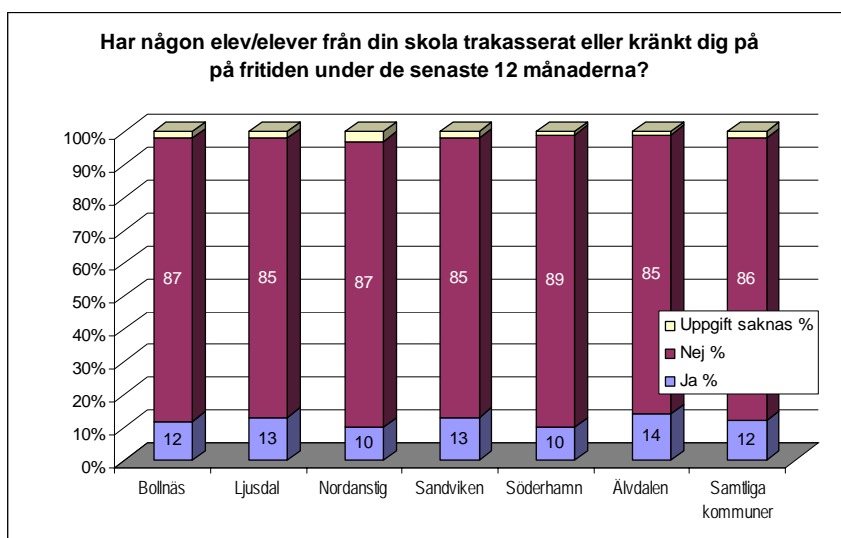
I Storstadsnätverkets undersökning hösten 2008 var det 19 procent av eleverna i årskurs 9 som angav att de känt sig utfrusna vilket ligger väldigt nära Jämföras resultat på 18 %

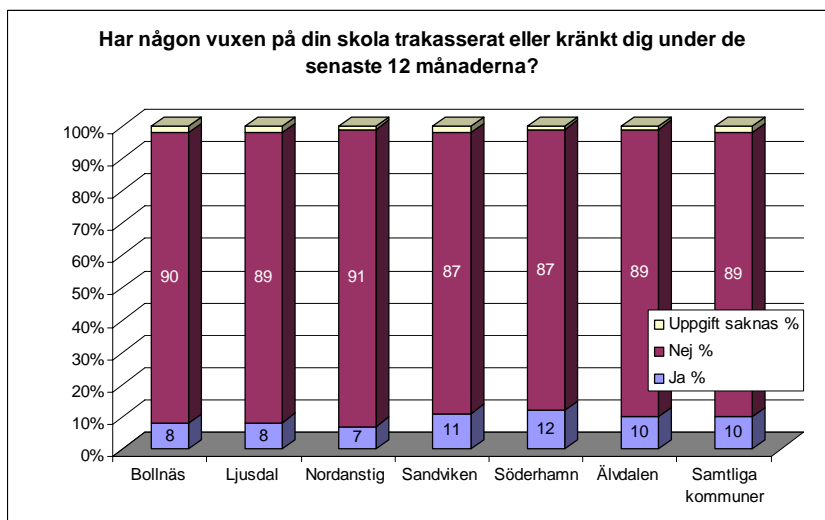
Något fler bland flickorna har känt sig trakasserade eller kränkta under skoltid. Bland den mindre grupp av elever som avstått från att i enkäten kryssa för om man är flicka eller pojke är andelen som känt sig trakasserade klart högre än bland övriga elever.

Andelen elever som känt sig trakasserade är något högre bland dem i årskurs 5 och särskilt bland den mindre grupp som avstått från att ange vilken årskurs de går i. Elever som uppgett att de varit utsatta för kränkningar tycks inte ha fullt förtroende för sina svars anonymitet.

I storstadsundersökningen avseende elever i årskurs 9 hösten 2008 var det 25 % som uppgav att de trakasserats på skoltid under den senaste tolv månadersperioden vilket kan jämföras med våra kommuners 20 % i årskurs 9.

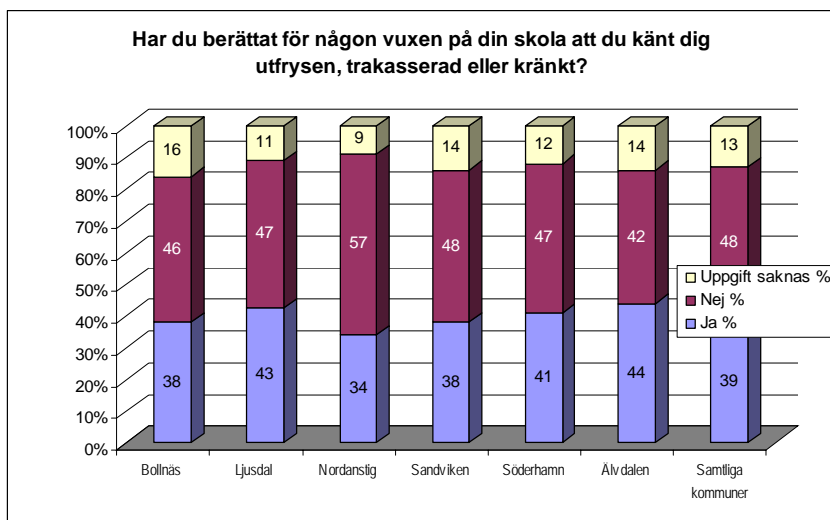

Andelen som trakasserats på fritiden av någon elev är högre bland flickorna och särskilt hög är denna andel bland dem som avstått från att i enkäten markera sitt kön. Trakasserier av elever på fritiden är av mindre omfattning än på skoltid. Liksom vad gäller för utfrusenhet och kränkningar på skoltid så är problemet med kränkningar på fritiden större bland elever i årskurs 5. Andelen av eleverna som känt sig kränkta varierar mellan 10 och 14 bland undersökningens kommuner. I den nämnda storstadsundersökningen var det 14 procent av niorna som svarade att de kränkts på fritiden.

Cirka var tionde elev uppger att de blivit kränkta av någon vuxen på skolan under senaste 12-månadersperioden. Andelen är något högre bland pojkarna och påtagligt högre bland de elever som avstått från att kryssa för uppgiften om kön i enkäten. Andelen som uppgett att de trakasserats av någon vuxen på skolan är högre bland eleverna i årskurs 9. För undersökningens kommuner varierar andelen av eleverna som angett att de trakasserats av någon vuxen på skolan mellan 8-12 procent.

I storstadsundersökningen hösten 2008 var det 18 procent av niorna som uppgav att de kränkts av någon vuxen på skolan.

Cirka fyra av tio elever som uppgett att de utsatts för någon form av kränkning under de senaste tolv månaderna enligt de ovan redovisade frågorna har berättat om kränkningen för någon vuxen på skolan. Andelen som berättat för någon vuxen är högre bland flickorna. Andelen bland de utsatta som talat med någon vuxen om trakasserier är högre bland eleverna i årskurs 5. Andelen av de utsatta eleverna som berättat om kränkningarna för någon vuxen på skolan är högst i Älvdalen och Ljusdal.

Hur bedömer de utfrysade och trakasserade sin skola?

Elever som upplevt att de trakasserats eller kränkts ger genomgående lägre betyg på sin skola. Det gäller främst helhetsbetyget NEI, men också betygen på frågeområdena *Lärarna m.m.* och *Vad och hur du får lära dig*. Missnöjet med skolan i form av låga betygsindex på de tre faktorerna är särskilt tydligt bland de elever som anser sig trakasserade eller kränkta av någon vuxen på skolan.

Den lilla gruppen av eleverna som såväl uppgett att de trakasserats som svarat att de berättat om detta för någon vuxen på skolan är endast marginellt nöjdare med skolan än de som inte berättat om sin utsatthet.

Sambandet mellan elevernas nöjdhet och hur viktigt det är

Vi har även tittat på sambandet mellan elevernas nöjdhet med skolan i ett visst avseende och hur viktig eleverna anser att just den aspekten är för att skolan ska vara bra. Genomgående visar resultaten att de elever som satt höga betyg på sin skola i olika avseenden de har också i större utsträckning än andra elever angett att respektive aspekt är *mycket viktig* för att en skola ska vara en bra skola. I många fall är dessa skillnader mellan elever som är nöjda med sin skola respektive övriga elever av begränsad storlek, men det förekommer också påtagliga skillnader. Till exempel kan vi se att bland de elever som gett lågt betyg för *sin individuella utvecklingsplan* är det 39 procent som tycker att det är mycket viktigt att ha en individuell utvecklingsplan, medan det bland de elever som gett högt betyg åt sin individuella utvecklingsplan är det hela 80 procent som tycker att det är mycket viktigt att ha en sådan plan.

I andra fall är skillnaderna mellan grupperna mindre. Bland de elever som är mycket nöjda med *arbetsron i skolan* är det 82 procent som tycker att arbetsron är mycket

viktig för att en skola ska vara bra. Här är skillnaden gentemot gruppen som är klart missnöjd med arbetsron i skolan inte så stor. I den senare gruppen är det nämligen så många som 72 procent som tycker att arbetsron är mycket viktig.

6.2.3 Frågor och svar från rektorerna kring trakasserier och utfrysning

Nedan följer en kort sammanställning av de för nätverket mest relevanta resultaten från de genomförda rektorsintervjuerna till eleverna i årskurs 5 och i årskurs 9.

Frågor till rektor	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen
1. Har det under läsåret 2007/2008 förekommit mobbning/trakasserier/utfrysning av elever på din skola?	85% 11 av 13 enheter	38% 3 av 8 enheter	43% 3 av 7 enheter	67% 6 av 9 enheter	82% 17 av 21 enheter	90% 9 av 10 enheter	100% 4 av 4 enheter
2. Hur många elever har utsatts för detta under läsåret 2007/2008?	3%*	4%	2,5%	3%	3%	3%	2%
3. Har mobbningen/trakasserier upphört i de ovan nämnda fallen?	I 100% av fallen*	I 100% av fallen	I 100% av fallen	I 100% av fallen	I 53% av fallen	I 95% av fallen	I 100% av fallen

*En elev har flyttat under läsåret

Svaren på den fjärde frågan; ”**Vilka åtgärder vidtar skolan som helhet i förebyggande syfte för att förhindra, utreda och följa upp mobbning/ trakasserier/ utfrysning**”? redovisas nedan för respektive kommun.

Bollnäs

Det förebyggande arbetet visar på en stor bredd, kreativitet och engagemang. Exempel på detta är Charlieprojekt med värderingsövningar, Friendsprojektet med gemensamma utbildningar för elever och lärare samt olika sätt att nå föräldrar bl. a. genom utbildning och föräldraråd. Skolorna har olika rutiner både när i processen föräldrarna kontaktas och när det gäller elevernas delaktighet.

Likabehandlingsplan är den självklara grunden i ”mobbningsarbete” och varje skolenhet har sin egna behovsanpassade utformning av planen. Elevhälsan beskrivs som en viktig resurs där särskilt skolkuratorerna tycks ha en betydelsefull roll.

Uppföljningar som kan ske på både generell och individuell nivå verkar vara den minst utvecklade delen av mobbingarbetet, där t.o.m. en skola helt saknade en plan för uppföljning.

Motto på en av skolorna: alla elever är allas elever

Ljusdal

- man arbetar efter elevvårdsplan/likabehandlingsplan
- livskunskap och värdegrundssamtal
- trygghetsgrupper och antimobbningsteam
- rastvakter
- kamratstödjarna
- Charlie
- Må bra enkätundersökning

Nordanstig

Det finns lokala mobbingplaner för skolorna och man jobbar med det på lite olika sätt. På två skolor jobbar man enligt FRIENDS-modellen med kamratstödjare efter ett initiativ från föräldrarna. Några av skolorna jobbar aktivt med gemenskapsbefrämjande program såsom övernattning med klassen, kabaréer och tjej- och killcirklar. Man jobbar med arbetsklimatet för att visa vad som är tillåtet och inte, håller dialog i klasserna och elevrådet. På en av skolorna finns en skolvård som till stor del har till uppdrag att se, upptäcka och förhindra eventuell mobbing/trakasserier. På en skola jobbar man med att ta fram en trivselfolder som revideras årligen tillsammans med eleverna och föräldrarna. ART är en annan metod som används, som ska ge ett verktyg för att förändra negativt beteende. Ett nytt projekt är påbörjat på två skolor som kallas *Familjeklass*, vilket ska stödja elever vid behov, där de får arbeta tillsammans med föräldrar och lärare under skoltid för att ändra på ett beteende eller skolarbete.

Ovanåker

Inom kommunen genomförs bland annat Charliesamtal på alla skolor samt olika gemenskapsbefrämjande åtgärder, såsom elever som jobbar kamratstödjande och elevgrupper/elevråd som arbetar för tolerans och respekt. Likabehandlingsplan enligt "Lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever" är den självklara grunden i allt arbete mot mobbning, trakasserier och utfrysning, där varje skolenhet har sin egna behovsanpassade utformning av planen. Denna plan uppdateras och kommuniceras varje år. En skola hade två utbildade personer som har genomfört en högskoleutbildning gällande mobbning. På ett flertal skolor fanns faddersystem där äldre elever tar hand om de yngre, ansvaret vilar då hos varje enskild klasslärare. Mer konkret exempel från en skola var förstärkt personalnärvaro under raster etc.

Sandviken

ART (ilsk-kontroll), Elevvårdsgrupper, Enkät om språkbruk, Förväntansdokument som tas fram tillsammans med föräldrar och barn, Föräldrasamtal, Kamratstödjare kompisamtal, Ledarskap i klassrummet, Likabehandlingsplan, Livskunskap, Massage Medlingssamtal, ordningsregler, Mobbingplan, Mobbingteam, Ordningssamtal, Personliga assistenter, Samtalsgrupper, Samverkan BRÅ, SET-utbildning, Social/emotionell träning, Trygghetsteam, Vuxennärvaro, Vuxenteam, Värdegrund

Söderhamn

Det förebyggande arbetet sker enligt likabehandlingsplanen som är ny inför läsåret och godkänd av skolverket. I likabehandlingsplanen ingår t ex att identifiera "grupper" eller "personer" som kan finnas i riskzonen för mobbing etc. Dessutom sker i förebyggande arbete samtal om våld, kill- och tjejsnack, antimobbningsgrupper, elevråd-klassråd, Charlieprojekt samt värdegrundsarbete (en skola tar fram sk "Guldregler" redan i förskolan som sedan följs upp under de närmaste åren). För att fånga upp problem används vuxenteam, elevhälsoteam samt skol/cafévårdinnor.

Problem som uppstår hanteras direkt genom att diskutera med den drabbade, den som anmält samt den/de som utpekats. Dessutom underrättas föräldrarna till både den drabbade och den utpekade. Ärendet följs sedan upp dagligen tills situationen förbättras.

Älvdalen

I Älvdalens kommun arbetar samtliga skolor med ett antal förebyggande åtgärder för att förhindra mobbing och trakasserier. I början av höstterminen har man en värdegrundsväcka. Vi har temadagar i etik, livskunskap finns på schemat. Om något inträffar finns elevråd, klassråd och Friends (två elever och en förälder i varje klass), där man tar upp problemen och löser dem. Några gånger per år fyller eleverna i en enkät om mobbing och trakasserier, som sedan följs upp.

6.3 Kommentar

Hur väl motsvarar då rektorernas svar om antalet elever som utsatts för mobbing/trakasserier/utfrysning under läsåret 2007/2008 de svar som eleverna gav i SCB-enkäten? Enligt rektorerna överlag i kommunerna är det en mycket liten andel, 2-4 %, som utsatts för mobbing mm på deras skola. Denna siffra är betydligt högre när eleverna själva fick svara på samma fråga. Hela 21 % svarade att de känt sig utfrusna/trakasserade/kränkta i skolan vid något tillfälle under de senaste tolv månaderna.

Varför får vi så stora skillnader emellan svaren? Stannar kanske informationen om pågående mobbing av elever någonstans på vägen så att det aldrig når rektorerna? Eller är det helt enkelt så att utsatta elever inte vågar berätta för en vuxen om sin situation? Eller känner man som ung idag att det inte skulle göra någon skillnad om man berättade då det ändå inte skulle förändra något?

En annan tänkbar orsak till de stora skillnaderna kan vara svårigheten att definiera/tolka innebörden av mobbing/trakasserier/utfrysning. En rektor i Nordanstig svarade t ex att mobbing inte fanns på hans skola, däremot förekom det konflikter.

7. Skolans personella resurser

7.1 Utgångspunkter och beskrivning

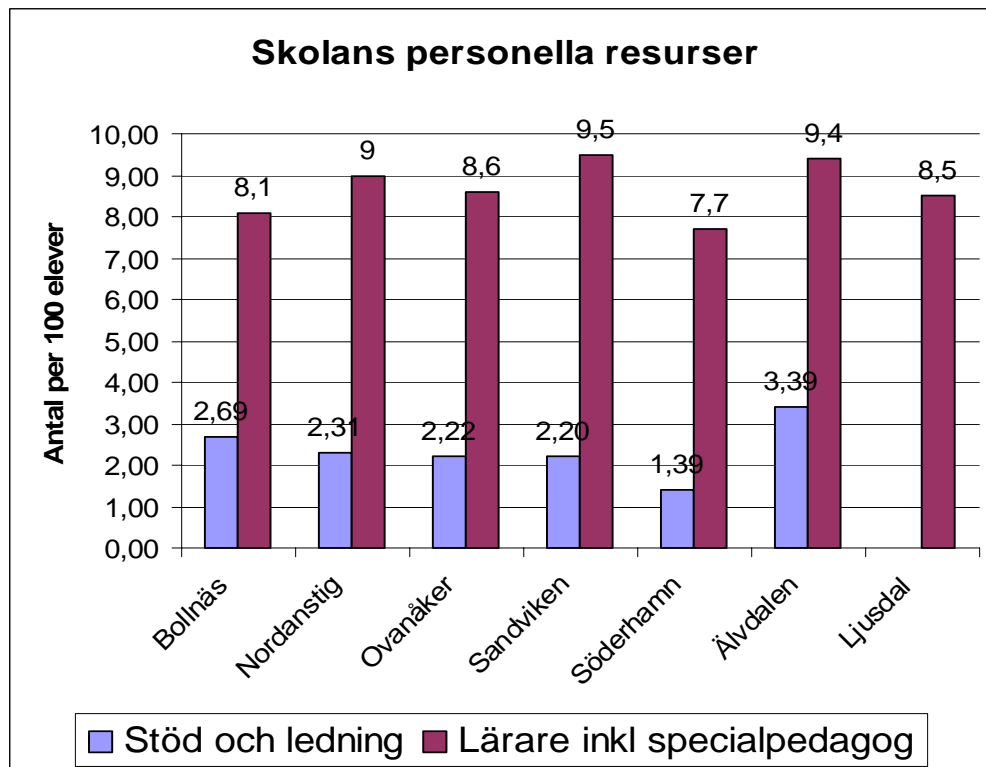
Stöd- och ledningsresurser kan vara mycket olika både till antal och omfattning i våra kommuner. Vi har valt att undersöka hur det ser ut i respektive kommun. Kan en satsning på vissa stödresurser ge ett bättre resultat?, eller har det totala antalet stödresurser större betydelse för kvalitén i skolan. Utan rangordning redovisar vi i nedanstående tabell de stöd- och ledningsresurser vi har per 100 elever. Barn- och utbildning i Ljusdal kan inte presentera fullständigt material. En del uppgifter finns i form av nyckeltal som används vid resursfördelning utan återkoppling till det faktiska läget.

7.2 Resultat

Grundskolans resurser per 100 elever 2008

	Bollnäs	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen	Ljusdal
Kuratorer	0,20	0,22	0,18	0,17	0,14	0,15	
Skolsköterskor	0,22	0,22	0,20	0,20	0,18	0,17	
Elevassistenter	1,32	0,76	0,87	0,76	0,23	1,60	
Skolläkare	0,02	0,04	0,01	0,01	0,01	0,02	
Skolpsykologer	0,08	0,11	0,07	0,04	0,01	0,15	
Syv	0,11	0,11	0,18	0,15	0,11	0,23	
Vaktmästare	0,15	0,22	0,00	0,10	0,16	0,16	
Administratörer	0,25	0,22	0,13	0,30	0,23	0,48	
Rektor/bitr rektor	0,34	0,41	0,58	0,47	0,32	0,43	
Stödresurser och ledning totalt	2,69	2,31	2,22	2,2	1,39	3,39	
Lärartäthet 2007*	8,1	9	8,6	9,5	7,7	9,4	8,5
varav specialpedagoger	0,26	0,11	0,45	0,23	0,79	0,61	

* Vid rapportering till SCB ingår specialpedagogerna i lärargruppen. Här avses uppgifter från 2007, vilket är den nationella statistik som varit möjlig att få fram. En reflektion från nätverket är att det är 2007 års lärartäthet som kan avspeglas i 2008 års resultat.

7.3 Kommentarer

Har antalet stödresurser i skolan betydelse för hur eleverna presterar? Eller är det viktigare vilka stödresurser man satsar på? Och vad betyder kvaliteten i mötet mellan stödresurs och elever?

Har antal lärare stor betydelse för hur eleverna presterar? Eller är det viktigare hur mycket tid var och en av lärarna tillbringar med eleverna? Och vad betyder kvaliteten i mötet mellan lärare och elever? Vilka elevresultat skulle nås om antal lärare, tiden med eleverna och lärares kompetens var optimal utifrån vad som är rimligt och samhällsekonomiskt försvarbart?

Vilka resurser ska man satsa på för att för att få en så bra arbetsmiljö som möjligt i skolan? Det finns säkert många fler faktorer som har betydelse när det gäller att hitta den bästa mixen av resurser i skolan, för att den ska bli så bra som möjligt. Dessa funderingar överläter vi åt intresserade att fortsätta arbeta med.

8 Uppföljning av informations- och tillgänglighetsmätningen

8.1 Utgångspunkt och beskrivning

Nätverket Jämföras första rapport behandlade kommunernas information, tillgänglighet och kommunikation med medborgarna. Nätverket har för avsikt att i samband med de rapporter som berör specifika verksamhetsområden följa upp hur just det verksamhetsområdet arbetat vidare med resultatet av informations och tillgänglighetsmätningarna.

8.2 Resultat

Bollnäs

Rapporten blev inte känd för barn- utbildnings och kulturförvaltningen förrän i början av september. Nedanstående har vi hunnit med. Samtliga chefer har fått Sammanfattning av rapporten. Följande åtgärder prioriterades:

När det gäller webben för förskola, grundskola, gymnasiet och kulturen har åtskilliga saker åtgärdats men en del återstår. En av kommunens webbansvariga är med i utvecklingen av hemsidorna. Det som återstår ansvarar respektive verksamhetschef för att det har åtgärdats till den sista februari.

- Skriftligt material finns i mycket större utsträckning än vad rapporten visar. De kommer innan sista februari finnas tillgängliga på kommunens hemsida. Det är då möjligt att t ex infocenter trycker ut och ger till den som efterfrågar materialet. Det kommer inte att tryckas upp i större omfattning eftersom organisationen och förutsättningarna hela tiden förändras.
- Alla personal skall ha med förnamn, efternamn, förvaltning, titel och telefonnummer när man skickar e-post.
- Personal gick 2008-11-11 utbildning i hur man skriver på ett begripligt sätt
- I mars kommer utvecklingsenheten att ”testa” och se om det mesta finns på webben och om det finns skriftligt material tillgängligt för t ex infocenter.

Ljusdal

- En ny hemsida skapades under 2008.
- Skolportaler för att via webben skapa möjlighet till dialog mellan skolan, eleven och föräldrarna diskuteras.
- En ny organisation för IT- och informationsfrågor inom förvaltningen diskuteras.
- Resultatet av enkätundersökningar kommer att finnas med i kommunens kvalitetsredovisningar och redovisas på hemsidan. En populärversion av kvalitetsredovisningen kommer även att läggas ut.
- Tillgänglighet och bemötande blir ett föremål för diskussion inom den centrala förvaltningen.

- Information, tillgänglighet och kommunikation tillhör utvecklingsområden i den strategiska planen som tagits fram i samarbete mellan förvaltning och nämndens ordförande.

Nordanstig

Då den webbaserade informationen är den informationskanal som Nordanstigs kommun har valt att satsa på så är det också den som utvecklats mest under året. Nytt är bland annat att det lätt går att hitta information om elevens möjlighet att välja skola, kontaktuppgifter till verksamhetschef för kommunens grundskolor, kontaktformulär finns på varje skolsida.

Uppföljningsrapporter från Skolverket finns lättillgängliga på hemsidan, liksom kvalitetsredovisningar. Som tidigare finns information om läsårstider, matsedlar, skolskjutsar och skolornas egna informationssidor. Det som fortfarande inte finns är en resultatjämförelse mellan skolorna, vilket troligen heller inte kommer att läggas till då det är så små skolor i kommunen. Just nu jobbar webbredaktörerna med att alla skolor ska få samma struktur på sina sidor.

Ovanåker

Gemensamma riktlinjer för skolan med vad som bör finnas på webbsidan kan behövas, då det idag känns rörigt och svårt att navigera. En del förbättringar har gjorts, bl. a har alla grundskolor kontaktuppgifter med telefonnummer till rektor (och expedition där det finns) samt e-post, post och besöksadresser på sina respektive sidor. Elevvårdsenheten har nu en egen rubrik som ligger direkt på utbildningssidan och där finns länkat till en broschyr med info om kuratorer, specialpedagoger etc. och deras kontaktuppgifter. Vad gäller det skriftliga materialet hade Ovanåker inte lämnat någon skriftlig info, men som det ser ut idag finns det samlad information på flertalet av områdena.

Sandviken

Rapporten har presenterats för kommunens ledningsgrupp. En ny tillgänglighetsmätning har genomförts.

Söderhamn

I barn och utbildningsförvaltningen har den del av mätningen som berör barn och utbildningsförvaltningen presenterats för ledningsgruppen, alla rektorer och förvaltningskontorets personal. Både ris och ros kunde konstateras. Vissa förbättringsåtgärder har redan vidtagits såsom att ange att var och en skriver fullständiga kontaktuppgifter vid mailkontakter. Vidare att vara observant på svarstider. Tydliga rutiner för hur man lätt ska hitta på våra hemsidor ska upprättas.

Älvdalen

Webbredaktörer har utbildats. Veckobladet utkommer varje vecka.

9. Sammanställda resultat, personalresurser och kostnader

	År	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen
Antal elever	2007	2 540	1 548	899	1 169	3 452	2 595	694
	2008							
Utbildningsresultat								
Antal elever i % som godkänt i alla ämnen i årskurs 9	2002/03	76	66,1	64	77	76	82	70,7
	2003/04	78	72,5	83	74	73	86	70,7
	2004/05	79	65,6	69	81	72	75	76,9
	2005/06	80	71	75	76	75	80	70
	2006/07	82	71	73	75	72	71	76
	2007/08	83	80	81	74	74	81	82
	Snitt	80	71	74	76	74	79	74
	Forändring	7	13,9	17	-3	-2	-1	11,3
	Medelvärde förändring	1,4	2,78	3,4	-0,6	-0,4	-0,2	2,26
	Index	1,12	1,98	2,52	-0,46	-0,29	-0,16	1,68
Modellberäknat värde % SALSA	2008	80	77	77	78	78	76	78
Avvikelse från modellberäknat värde (SALSA)	2008	3	3	4	-4	-4	5	4
Genomsnittligt meritvärde årskurs 9	2007	200	203	202	201	195	193	194
	2008	199	210	200	197	207	202	211
Modellberäknat värde	2007	204	205	199	202	202	202	199
	2008	208	203	199	202	208	202	204
Avvikelse från modellberäknat värde	2007	-4	-2	3	-1	-8	-9	-5
	2008	-9	7	1	-5	-1	0	7
Behörighet till gymnasiet procent	2007	93	84	84	81	87	83	93
	2008	94	89	84	89	87	89	88
Kostnader								
Kostnad per elev exkl lokaler	2007	61 300	63 400	70 000	48 400	70 100	54 300	72 300
	2008							
Kostnad per elev exkl lokaler delat med elever som uppnått målen i alla ämnen	2007	74 574	88 796	95 890	64 276	97 632	76 050	94 634
	2008	0	0	0	0	0	0	0
Procentuell skillnad mellan kostnad och standardkostnad	2007	2%	-5%	3%	-23%	6%	-14%	-6%
	2008							
Kostnad exkl lokaler per meritvärde	2007	307	312	347	241	360	282	372
	2008	0	0	0	0	0	0	0
Personalresurser								
Lärare med pedagogisk högskoleexamen	2007	82	86	87	83	83	86	82
Pedagogens elevkontakt i förhållande till tot arbetstid	2008	47%	43%		40%	43%	44%	44%
Stödresurser Grundskolan 2008								
Kuratorer	2008	0,20		0,22	0,18	0,17	0,14	0,15
Skolsköterskor	2008	0,22		0,22	0,20	0,20	0,18	0,17
Elev-assistenter	2008	1,32		0,76	0,87	0,76	0,23	1,60
Skolläkare	2008	0,02		0,04	0,01	0,01	0,01	0,02
Skolpsykologer	2008	0,08		0,11	0,07	0,04	0,01	0,15
Syv	2008	0,11		0,11	0,18	0,15	0,11	0,23
Vaktmästare	2008	0,15		0,22	0,00	0,10	0,16	0,16
Administratörer	2008	0,25		0,22	0,13	0,30	0,23	0,48
Ledning Rektor	2008	0,34		0,41	0,58	0,47	0,32	
Summa stödresurser	2008	2,69	0,00	2,31	2,22	2,20	1,39	2,96
Lärrerresurser	2007	8,10	8,50	9,00	8,60	9,50	7,70	9,40
Varav specialpedagoger	2008	0,26		0,11	0,45	0,23	0,79	0,61

Bilaga

Bilaga 1

Relationen mellan resultat på nationella prov och slutbetyg år 9 2007 och 2008

	Över riksgenomsnitt 4 % och mer
	Under riksgenomsnitt 4 % och mer

Kommun	Ämne	2007		2008	
		Lägre	Högre	Lägre	Högre
Bollnäs	Svenska	4	17	5	23
	Matematik	1	40	2	33
	Engelska	5	11	7	5
Ljusdal	Svenska	7	27	8	19
	Matematik	1	29	1	23
	Engelska	6	12	6	11
Nordanstig	Svenska	3	34	4	25
	Matematik	1	55	1	46
	Engelska	4	10	2	17
Ovanåker	Svenska	2	6	7	7
	Matematik	1	24	4	22
	Engelska	7	9	8	1
Sandviken	Svenska	6	19	7	14
	Matematik	1	42	1	34
	Engelska	5	12	6	10
Söderhamn	Svenska	4	14	5	12
	Matematik	1	28	0	20
	Engelska	5	18	6	9
Älvdalen	Svenska	4	10	6	16
	Matematik	1	30	1	23
	Engelska	5	9	9	12
Riket	Svenska	5	18	6	15
	Matematik	1	28	2	24
	Engelska	8	10	7	9

Av tabellen angående relationen mellan resultat på nationella prov och slutbetyg i skolår 9 för åren 2007 och 2008 som Skolverket tagit fram, framgår att avvikelserna från den relationen är minst sagt stora mellan våra kommuner. I t ex Ovanåker fick eleverna i genomsnitt 13 % högre slutbetyg i engelska, matematik och svenska än provbetyget på nationella proven och i Nordanstig var den skillnaden 33 % 2007.

Bilaga 2

ENKÄTFRÅGOR TILL ÅR 5 och 9

På flera av frågorna ska du svara med att välja en siffra mellan 1 och 10.

Siffran 1 väljer du för att kryssa för när du "inte alls är nöjd".

Siffran 10 väljer du när du är "jättenöjd" med något.

För varje fråga skall du sätta kryss i någon av radens 10 rutor.

Välj den ruta som stämmer bäst för dig.

1 LÄRARNA M.M.

Hur nöjd är du med...	Inte alls nöjd										Jättenöjd	Ingen åsikt
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
...hur du får information om vad du skall lära dig i olika ämnen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...den hjälp du får av lärarna när du behöver?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...hur bra lärarna förklarar för dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...hur lärarna anstränger sig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...hur du får lära dig att ta eget ansvar för skolarbetet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...arbetsron i skolan?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...din individuella utvecklingsplan?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...med hur du blir bemött av de vuxna på skolan?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...med dina lärares förväntningar på att du ska nå goda resultat?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2 VAD OCH HUR DU FÅR LÄRA DIG

Hur nöjd är du med...	Inte alls nöjd										Jättenöjd	Ingen åsikt
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
...vad du får lära dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...möjligheterna att få lära på olika sätt (t. ex. tillsammans med andra, självständigt arbete, skapande, olika tekniska hjälpmedel)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...hur omväxlande och intressant skolarbetet är?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...hur skolan väcker din nyfikenhet och lust att lära?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...hur nyttiga och användbara saker du får lära dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...din egen förmåga att klara skolarbetet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3 SKOLAN I HELHET

- a Om du tänker på din skola i sin helhet – hur nöjd är du då med den?
	Inte alls nöjd									Jätte-nöjd
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- b Är din skola lika bra som du hoppades att den skulle vara?
	Inte alls så bra som jag hoppades									Bättre än jag hoppades
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- c Tänk dig en perfekt skola. Hur nära ett sådant ideal tycker du att din skola kommer?
	Långt i från									Mycket nära
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

TRAKASSERIER

- 4 Har du känt dig utfrusen i skolan vid något tillfälle under de senaste 12 månaderna?

- 1 Ja
2 Nej

- 5 Har någon elev/elever trakasserat eller kränkt dig på skoltid under de senaste 12 månaderna?

- 1 Ja
2 Nej

- 6 Har någon elev/elever från din skola trakasserat eller kränkt dig på fritiden under de senaste 12 månaderna?

- 1 Ja
2 Nej

- 7 Har någon vuxen på din skola trakasserat eller kränkt dig under de senaste 12 månaderna?

- 1 Ja
2 Nej

Om du svarat "Nej" på samtliga frågorna 4-7 → fortsätt med fråga 9

Till dig som enligt någon av frågorna 4-7 känt dig utfrusen, trakasserad eller kränkt någon gång under de senaste 12 månaderna.

- 8 Har du berättat för någon vuxen på din skola att du känt dig utfrusen, trakasserad eller kränkt?

- 1 Ja
2 Nej

9 Är du flicka eller pojke?

1 Flicka

2 Pojke

10 Vilken årskurs går du i?

1 Årskurs 5

2 Årskurs 9

11 VAD ÄR VIKTIGT FÖR ATT DU SKA TYCKA ATT EN SKOLA ÄR BRA?

<i>Hur viktigt är det...</i>	Inte alls viktigt										Mycket Ingen viktigt åsikt
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
...att du får information om vad du ska lära dig i olika ämnen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att du får hjälp av lärarna när du behöver?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att lärarna förklarar bra?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att lärarna anstränger sig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att du får lära dig ta eget ansvar för skolarbetet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att arbetsron i skolan är bra?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att du har en individuell utvecklingsplan?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att du kan påverka vad du ska lära dig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att det finns möjlighet att lära på olika sätt (t ex tillsammans med andra, självständigt arbete, skapande, olika tekniska hjälpmedel)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att skolarbetet är omväxlande och intressant?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att skolan väcker din nyfikenhet och lust att lära?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att du får lära dig nyttiga och användbara saker?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att du har förmåga att klara skolarbetet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att ingen i skolan känner sig utfrusen, trakasserad eller kränkt?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att du blir bra bemött av de vuxna på skolan?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att dina lärare har förväntningar på att du ska nå goda resultat?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...att du kan berätta för någon vuxen på skolan när du eller någon annan elev på skolan blir utfrusen, trakasserad eller kränkt?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Bilaga 3. Ett utvecklingsförslag

De anställda i skolan skall utveckla utbildningen. Utvecklings och förbättringsarbete bedrivs kontinuerligt men hur effektiva är de insatser som görs för att skolan skall leva upp till det ansvar man har när det gäller att eleverna når uppsatta mål. I t ex Söderhamn är ett av målen i visionsprogrammet att senast 2011 skall minst 85 % av eleverna som slutar 9:an ha betyg i alla ämnen. Idag ligger nivån på 80 % i Söderhamn och i riket på 76 %. Vad gör man då för att nå målet och sedan fortsätta mot 100 %? Naturligtvis har många insatser gjorts under årens lopp och det görs utvecklingsinsatser och planeras men hur effektiva är dessa insatser? Detta är något som i högsta grad intresserar rektorer, utvecklingsledare, lärare och ansvariga politiker att få reda på. Genom att göra jämförelser mellan olika kommuner kan mycket kunskap skapas och erhållas.

Utgångspunkt och beskrivning

All verksamhet bör kännetecknas av arbete med ständiga förbättringar och utveckling av verksamheten. Men vilka förbättringsåtgärder ger förbättrade resultat för den verksamheten är till för. Det görs en hel del insatser av olika slag i kommunerna men hur bra är dessa insatser? Elevernas resultat går både upp och ner men beror det på vad vi gjort och i så fall hur vet vi det? Här behöver vi skaffa oss mycket mer kunskap. En framkomlig väg skulle kunna vara följande:

Att jämföra t ex andel elever som fått slutbetyg i alla ämnen i grundskolan läsår för läsår och beräkna ett medelvärde av denna förändring. Hur lång tidsperiod som ska omfattas kan diskuteras, men om vi utgår från att gjorda insatser åtminstone har slagit igenom på 5 år kan en tidsperiod på 6 år vara lämplig. Resultat från nytt läsår är tar bort det äldsta läsåret.

Beroende på vilken nivå andelen elever som får slutbetyg i alla ämnen ligger kan det vara lättare eller svårare att göra förbättringar. För att ”nollställa” dessa skillnader beräknas ett medelvärde för andelen elever som får betyg i alla ämnen för berörd tidsperiod.

Genom att multiplicera detta medelvärde med förändringsmedelvärdet fås ett **förbättringsindex**. Ett index som beskriver kommunens/berördas förmågor att ta till sig resultat, kompetens och handlingskraft att göra något av resultaten så att måluppfyllelsen förbättras.

Till detta beskriver varje kommun kort insatser som gjorts under tidsperioden i avsikt att förbättra elevernas resultat. T ex man startar olika mer omfattande utvecklingsprojekt, större kompetensutvecklingsåtgärder, IT och kommunikationsåtgärder (ITK), mm. Här kan också tas upp sådant som kan ha påverkat resultaten som t ex organisationsförändringar, personalförändringar, lokalförändringar, ekonomiska förändringar, konkurrens, mm.

Resultat –ett exempel

Kommun namn	Läsår	Andel elever som fått slutbetyg i alla ämnen i 9:an	Förändring från föregående år
Söderhamn	2002/2003	82%	
	2003/2004	86%	4
	2004/2005	75%	-11
	2005/2006	80%	5
	2006/2007	71%	-9
	2007/2008	81%	10
		Medelvärde; 79 %	Summa: - 1
		Medelvärde av förändring;	minus 1/5 = - 0,2
Verksamhetsförbättringsindex;		79 % * - 0,2 = - 0,16 ≈ -0,2	

Insatser och förutsättningar under tidsperioden

Utvecklingsprojekt:

Matematik; förskola - grundskola,
 Drivkraft- Söderhamn (entreprenöriella miljöer och förmågor); förskola
 gymnasieskola, Reggio-Emilia; förskola,
 Utomhuspedagogik; förskola - grundskola
 Genuspedagogik; förskola - gymnasieskola,
 Upptäcktsresan (läs och skriv); grundskolan år 1 - 3.
 Jobbat mycket med individuell utvecklingsplan, åtgärdsprogram och kvalitetsredovisningar.
 Stor It och kommunikationssatsning både på hårdvara och pedagogiskt.
 Haft Skolverksinspektion 2007

Förutsättningar:

Ny områdesindelning och ny ledningsorganisation,
 Stor omsättning av rektorer,
 Besparingar och anpassningar p g a elevminskning.
 Flera större om- och tillbyggnationer av skolor,
 Ganska stor flyktningmottagning
 Inga fristående grundskolor

I nätverket har beräkning gjorts av varje deltagande kommuns **Förbättringsindex**

Kommun	Bollnäs	Ljusdal	Nordanstig	Ovanåker	Sandviken	Söderhamn	Älvdalen
Vfi 2008	1,0	2,0	2,6	-0,6	-0,3	- 0,2	1,9

Vilka effekter har de angivna förutsättningarna? Vad gör man i andra kommuner för att åstadkomma förbättringar? Ja frågorna blir många. Med hjälp av verksamhetsförbättringsindex ges underlag för egna analyser av gjorda förbättringsåtgärder, uppslag till förbättringar och spännande kontakter med andra kommuner.